

Miroslav Volf, Corneliu Constantineanu, Marcel V. Măcelaru,
Krešimir Šimić (urr.)

**First the Kingdom of God,
A Festschrift in Honor of Prof. Dr. Peter Kuzmič**
Evandeoski teološki fakultet, Osijek, 2011., 894 str.

Koliko god se trudili, ipak nam ne uspijeva uvijek staviti u korice nečiji život i ono što je netko u svome životu, ili u samo jednome dijelu svoga života, učinio. Posebno je to teško, i gotovo nemoguće učiniti kod ljudi kao što je prof. dr. Peter Kuzmič, čovjek koji je svoje višedesetljetno djelovanje u svojoj Evandeoskoj pentekostnoj zajednici, zatim u kršćanskome svijetu te također izravno i u hrvatskome društvu, posvetio ustrajnome i nenametljivom naviještanju Isusova Evandjelja, u širenju spoznajnih horizonata na ovim prostorima otvarajući škole i visoka učilišta, u medijskom obogaćivanju ljudi novim dosezima suvremene teološke, filozofske i društvene misli, u borbi za prava obespravljenih, nemoćnih i malih i, ne na kraju, u promoviranju temeljnih kršćanskih vrijednosti braka i obitelji, svjedočeći sve to svojim životom.

Unatoč tim spoznajama o nemogućnosti ukoričavanja nečijeg života i djelovanja, odlučeno je na Evandeoskome teološkom fakultetu u Osijeku obratiti se ljudima s kojima je Peter Kuzmič radio, surađivao ili ih susretao i zamoliti ih da dadnu svoje mišljenje o čovjeku kojeg su poznavali, svatko iz svoga kuta, onako kako su ga doživljavali u prigodama koje su iziskivale neposredno zajedničko angažiranje i suradnju. Vodstvo i prijatelji ETF-a smatrali su da bi izdavanje knjige - Festschrifta - bilo najprikladniji način kako zahvaliti svome utemeljivaču, promotoru i rektoru na svemu što je učinio za Fakultet, ali i za kršćansku i društvenu zajednicu kojima pripada. Još je trebalo pronaći povod, a on se našao u njegovu 65. rođendanu.

I tu knjigu, taj *Festschrift*, upravo imamo pred sobom. Opšežna je to knjiga, ali iz svakoga njezinog dijela, iz svakoga članka u njoj izviru, kao užurbani vrutci, ocjene i prikazi onih koji su imali čast da im se tekst objavi. A to je još jedan dokaz da je bilo puno više onih koji su željeli pisati o Peteru Kuzmiču i njegovu djelovanju negoli je to bilo moguće objaviti u ovome zahtjevnom i velikom nakladničkom (i)zdanju.

A da bismo znali o čemu se radi u ovoj knjizi, evo kratkog prikaza njezina sadržaja, da bi oni koji je još nisu vidjeli i prelistavali, a koji bi se zacijelo željeli više upoznati sa životnim putom i djelovanjem Petera Kuzmiča, i to gledano očima njegovih suvremenika, mogli pronaći sve na jednome mjestu, od biografije, pastoralnog, znanstvenog, svećeničkog i inog djelovanja pa sve do popisa objav-

ljenih članaka i knjiga.

Želio bih istaknuti da navedenu knjigu pod naslovom *First the Kingdom of God, A Festschrift in Honor of Prof. Dr. Peter Kuzmič*, objavljenu 2011. u izdanju prestižnoga hrvatskog Evandeoskoga teološkog fakulteta u Osijeku, urednički potpisuju ugledni kršćanski teolozi: Miroslav Volf, Corneliu Constantineanu, Marcel V. Măcelaru i Krešimir Šimić. Knjiga je, kako i sam naslov kaže, Festschrift, urađena i uređena u čast profesora dr. Petera Kuzmiča, utemeljitelja te trenutnoga profesora i rektora Evandeoskoga teološkog fakulteta u Osijeku, i to u povodu njegova 65. rođendana. Knjiga obaseže 894 stranice i pored Predgovora i Biografije (na hrvatskome i engleskom jeziku) i Bibliografije Petera Kuzmiča (na engleskom), sadrži i četiri zasebna poglavlja u kojima su razvrstani radovi po svojoj tematskoj sličnosti.

Tko u knjigu barem malo zaviri, vidjet će da je puna osobnih impresija i sjećanja Kuzmičevih prijatelja i onih s kojima se u svojih 45 plodnih godina rada susretao i družio, ali i znanstvenih radova koji se bave posebice Kuzmičevim teološko-biblijskim radom. Objavljeni prilozi zapravo su izraz kako prijateljstva, tako i zahvalnosti i istinskoga poštovanja koje prema njemu gaje njegovi prijatelji, kolege, suradnici te posebice njegovi studenti kojima je posredovao svoje bogato znanje.

Autori su svojim prilozima željeli iznova istaknuti Kuzmičev ogromni prinos prevladavanju mnogih unutarkršćanskih predrasuda te njegovu spremnost za traženje najprikladnijih rješenja u danome vremenu. Naime, on je bio neprekidno angažiran u svakodnevnome svjedočenju kršćanske vjere, kako u obitelji, tako i među kolegicama i kolegama, ali i u društvu općenito. Osobno se zauzimao da se temeljne odrednice te vjere navijeste i drugima, ali ne da bi im se nametnule, nego da bi ih oni upoznali. Veliki njegov doprinos prepoznaje se na području biblijskih studija, misiologije te etike, i to kršćanske etike.

Knjiga sadrži članke (50 članaka) koji su, kako već rekoh, po sebi potpuno različiti, kako po temama koje obrađuju tako i po znanstvenoj i akademskoj i neakademskoj argumentiranosti. Urednici su priloge objavili na jezicima na kojima su ti članci pisani, pa tako pored velikog broja članaka na engleskom, nalazimo ovdje i članke na hrvatskome, njemačkom, ruskom, slovenskom i srpskom jeziku, ali i na oba pisma - na latinici i ćirilici. Svi oni odnose se na postignuća i aktivnosti kojima se Kuzmič bavio.

Unatoč mnoštvu različitih interesa kojima je bio posvećen Peter Kuzmič, urednici su bili mišljenja da dobivene radove, koji opet predstavljaju samo dio od pristiglih radova za ovu svečarsku prigodu, treba podijeliti u četiri skupine, u četiri područja koja najbolje zrcale Kuzmičevo ljudsko, učiteljsko, znanstveno i svećeničko djelovanje. Svoje impresije u svezi s njegovim djelovanjem dali su u svojim prilozima Miroslav Volf, Ivan Golub, Krešimir Šimić, Radovan Bigović,

Bonaventura Duda, Radomir Rakić, Mato Zovkić, Feri Kuzmič, Dragutin Matk, Daniel Brkić, Aleksandar Birviš, Antal Balog, Damir Špoljarić, Toma Magda, Josip Jendričko, Julijana Mladenovska-Tešija, Stanislav Marijanović, Jaroslav Pecnik, Žarko Puhovski, Katarina Kruhonja, te mnogi inozemni autori.

Želeći nam predočiti Kuzmičevo teološko obrazovanje te nam ga temeljem toga prikazati kao vizionara, učitelja i mentora autori članka su u svojim iskazima željeli naglasiti njegovu ulogu u osnivanju Evandeoskog teološkog fakulteta u Osijeku, prve i jedine takve institucije na prostorima bivše države, koja nije samo prva evandeoska teološka škola na ovome dijelu svijeta, nego je bila i institucija koja je formirala i usmjeravala teološko obrazovanje na ovim prostorima. Polazeći od postavke da bez škola nema ni obrazovanja, a bez obrazovanja istinskoga naviještanja kršćanske vjere, Kuzmič je svoje prvotno djelovanje usmjerio upravo u ovome pravcu, u pravcu osnivanja takve obrazovne institucije.

U drugu skupinu dolaze prilozi posvećeni učenjaštvu, odnosno Peteru Kuzmiču kao teologu, misiologu i etičaru, iz kojih je sasvim razvidno da je Kuzmič, iako specijalist za prijevode Svetoga pisma na slavenske jezike, dao veliki prinos i u drugim područjima teološkoga nauka. U tu svrhu urednici navode i njegovu titulu: Eva B. and Paul R. Toms Distinguished Professor of World Missions and European Studies na Gordon-Conwell Theological Seminary u SAD-u.

Treću skupinu čine članci u kojima se obrađuje tema kršćanskoga liderstva i službe i u okviru koje se govori o Peteru Kuzmiču kao pastoru, evangelizatoru i globalnome vođi. Iz tih tekstova saznajemo da je Peter bio ne samo svećenik, misionar i pastor nego i bivši predsjednik Evandeoske/Pentekostne crkve u Jugoslaviji te kasnije u Republici Hrvatskoj, da je bio predsjednik Protestantskoga evandeoskog vijeća Hrvatske. No, biti evangelizator, a ne živjeti po evandeoskim zasadama, bilo bi izdaja Evandjelja, pa je Peter Kuzmič već početkom velikosrpske agresije na Republiku Hrvatsku utemeljio humanitarnu udrugu Agape preko koje je pomogao tisućama unesrećenih izbjeglih i prognanih osoba, posebno na području istočne Hrvatske gdje je velikosrpska agresija bila i najžešća. Mnoštvo je drugih udruga teološke orijentacije u kojima je djelovao i čiji je bio utemeljitelj i predsjednik International Fellowship of Evangelical Mission Theologians (INFEMIT), te zajedno s Ph. Hoganom i dr. Y. Choom suutemeljitelj World Assemblies of God Fellowship i humanitarne udruge WAGRA. Svojim aktivnostima postignutim rezultatima zaslužio je naći se u svjetskome izdanju Who's who.

Četvrta skupina članaka obrađuje jedno jako važno područje ljudskoga bivstvovanja - vjeru i život, te u tome segmentu i Petera Kuzmiča kao analitičara, govornika i proroka. Polazeći od uvjerenja da vjera "prožima i obuhvaća život u njegovoj cjelini, unutar kulture i društva", Kuzmiču nije bilo teško zauzeto se kršćanski angažirati u suvremenomu, po mnogo čemu postkršćanskome društvu i u njemu propovijedati i svjedočiti kršćansku vjeru unatoč činjenici da moderni

čovjek u svome traganju za smislom života, u traženju ad hoc rješenja za poteškoće - nastale bolešću, starošću, ostavljenošću, društvenom izoliranošću, itd. - prekida s dosadašnjim religijskim iskazom vjere i traži neki novi. Ono što on želi, jest sljedeće: pronaći prikladne modele i načine govorenja i tumačenja Evanđelja i njegovih poruka u suvremenome svijetu. Svoja vjernička uvjerenja nastojao je približiti običnome čovjeku, onome najsiromašnijem i najugroženijem, i to preko kolumni-propovijedi koje je imao u slavonskim listovima, kao npr. u *Glasi Slavonije*.

No Kuzmič je smatrao da nije dovoljno samo držati lijepe i sadržajne propovijedi, nego je uz sve to potrebno i društveno, a to znači politički djelovati. Osobno je dao veliki doprinos u procesu pripreme i sklapanja Daytonskoga mirovnoga sporazuma, kojim je okončan velikosrpski agresijski rat na prostorima bivše Jugoslavije, kao i doprinos razumijevanju poslijeratne hrvatske zbilje djelujući kroz Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava. Time je u okviru ove institucije mogao upozoravati hrvatsku javnost na postojanje mnogih u Republici Hrvatskoj, opijenoj oslobođanjem države, koji su nakon toga iznenada ostali politički i društveno nezaštićeni i na egzistencijalnoj vjetrometini, svejedno da li kao prognani i izbjeglice ili kao žrtve nepravedne privatizacije. A nezaštićenima, ponajprije povratnicima mogao je ponuditi nadu u mogućnost rješavanja njihovih životnih problema.

No postoji još jedan Kuzmičev angažman koji bih želio spomenuti, jer mi je to jako poznato i blisko, a to su njegovi intervjui i javni nastupi u HTV-ovim emisijama Ekumena i Duhovni izazovi. U tim medijskim nastupima on je, zahvaljujući svojim govorničkim vještinama, elokventnosti i umnoj bistrini znao uvijek i to bez straha i obzira što će mu netko reći - a to je odlika pravoga kršćanskog intelektualca - iskazati onu "siromašku" našu nasušnu potrebu za ustrojem suvremenoga hrvatskog društva na osnovama evanđeoske pravednosti. Mnogim nositeljima političkih i crkvenih pozicija tim svojim nastupima znao je "stati na žulj", ali je istodobno, a to je jako važno, znao skidati misaone okove u glavama mnogih nedemokratski usmjerenih pojedinaca i skupina.

Važno je spomenuti i da je Peter Kuzmič bio višestruko odlikovan, kako u Republici Hrvatskoj tako i u inozemstvu. Među prestižna odlikovanja ubraja se i odlikovanje Reda Danice hrvatske s likom Katarine Zrinske kojim ga je 1998. godine Predsjednik Republike Hrvatske, dr. Franjo Tuđman, odlikovao za njegov doprinos "kulturi miroljubivog, interreligijskog, multietničkog i interkulturalnog življenja". Uz to dobio je odlikovanje Grada Osijeka te Hrvatskoga helsinškog odbora i mnoštvo drugih nagrada i priznanja, kako u domovini tako i u inozemstvu.

I da ne bismo završili ovaj tekst, a da ne znamo tko je zapravo Peter Kuzmič, evo nekoliko najvažnijih podataka iz njegove biografije koju je za ovu knjigu

uradila njegova odrasla kćerkica Tatiana, a iz koje ovdje donosim samo neke dijelove. Iznošenje ovih biografskih podataka ponovno su prigoda da se dodatno upoznamo sa svime onim čime se bavio naš slavjenik.

Peter Kuzmič rođen je 26. lipnja 1946. u malome pitoresknom prekomurskom selu Nuskovi, kao četvrto od petero djece u obitelji oca Leopolda (Lipota) i Eme Kuzmič, koji su bili obraćenici u lokalnoj pentekostnoj crkvi. Nakon završene osnovne škole u rodnome mjestu, srednje kovinotokarske u Beogradu, upisuje studij teologije u Berou kraj Frankfurta u Njemačkoj, a koji će potom, nakon usavršavanja u engleskom jeziku u Engleskoj, nastaviti u Americi. U Njemačkoj upoznaje svoju suprugu Vlastu Volf, inače sestru Miroslava Volfa, koja je na studij u Berou došla iz Novoga Sada u kojem je njezin i Miroslavov otac bio pastor. Peter je na Southern California Collegeu za godinu dana postigao bakalaureat, a potom opet za godinu dana magisterij na Wheaton Collegeu, blizu Chicaga u Illionisu.

Zahvaljujući izvanredno urađenom magistarskom radu o Evanđelju po Ivanu prema pisanju crkvenog oca Teodoreta Cirskoga dobiva stipendiju na Harvardu gdje se bavio tekstualnom kritikom staroslavenskih crkvenih rukopisa. Kako su jugoslavenske vlasti udovoljile njegovoj već ranije podnesenoj molbi da može otvoriti teološku školu, on se vraća u Hrvatsku i u Zagrebu 1972. godine utemeljuje Biblijsko-teološki institut. Time se bila otvorila mogućnost školovanja mladih naraštaja protestantskih pastora s područja jugoistočne Europe kojima je bilo ometano ići na studij u zapadnoeuropske zemlje, ali je zahvaljujući ondašnjim svjetskim političkim prilikama mnogim poznatim teolozima bilo moguće predavati na Biblijsko-teološkome institutu.

No Peter ne miruje. U Zagrebu upisuje studij na Katoličkome bogoslovnom fakultetu i završava ga doktorskom disertacijom koju je pisao na prijedlog svoga "Doktor-Vatera" fra Bonaventure Dude, franjevca i profesora na tome fakultetu. Disertacija je objavljena 1983. u Kršćanskoj sadašnjosti pod naslovom *Vuk-Daničićovo Sveto pismo i biblijska društva*.

Godine 1982. Biblijsko-teološki institut preseljava se u Osijek, s njime i Peter sa svojom obitelji koja se tijekom boravka u Zagrebu proširila. Iz Osijeka Peter će imati mogućnost putovati na prestižna američka sveučilišta i na svjetske kongrese na kojima će moći "govoriti o istini i kredibilitetu Evanđelja".

Na tim gostovanjima, dobivao je i ponude da ostane predavati na prestižnim američkim i drugim fakultetima. Odbio je sve te primamljive ponude da ostane trajno raditi i predavati, vratio se u Osijek gdje je nastavio svoje prosvjetiteljsko djelovanje. Zahvaljujući svojim javnim nastupima, kojima je nudio neke nove perspektive u društvu što je bilo premreženo državnom ateizacijom, imao je mogućnost pisati 1989. u zagrebačkome Danasu tjedne kolumne (osobne dnevnik) i time upoznati ondašnju jugoslavensku javnost sa životom protestantskih zajed-

nica u toj državi.

Zaljubljenik bratstva i jedinstva u Kristu, svoje evandeosko propovjedničko i učiteljsko djelovanje nastavlja i nakon raspada Jugoslavije. Nalazeći se sa stanom u Osijeku na crti bojišnice, iz sigurnosnih razloga s obitelji odlazi u Ameriku gdje tamošnju javnost, uz povremene odlaske u Osijek, informira o zbivanju u svojoj domovini. Sudjeluje u pripremi Daytonskoga mirovnog sporazuma. Kasnije će dobiti mogućnosti predavati na Gordon-Conwellu, što mu i danas omogućuje držati predavanja iz kolegija poput Teologije misije, Evangelikalnih pogleda na rimokatoličanstvo i pravoslavlje i voditi doktorske studije.

Završetkom rata u Hrvatskoj Peter svoj rad u javnosti nastavlja neumornim zagovaranjem demokracije i religijskih i nacionalnih sloboda. Nastavlja također neumorno i svoj rad na Evandeoskom teološkom fakultetu, na kojem je trenutno i rektor, i na kojem sam i ja u ak. 2005/6. godini, zahvaljujući upravo njemu, držao predavanja iz kolegija Sociologija religije. U *Glasi Slavonije* piše od 2000. do 2010. redovite kolumne pod naslovom "Vrijeme i vječnost", surađuje i u drugim javnim glasilima - novinama, radiju i televiziji.

Od 1972. godine pa do danas objavio je bezbroj članaka te šest knjiga s područja biblijskog prevodilaštva, hermeneutike i teologije, koje su, kao i mnogi članci, prevedene na nekoliko svjetskih jezika, između ostaloga i na kineski, korejski i arapski.

Završavajući ovaj svoj kratki osvrt na ovo velebno monografsko djelo urađeno i uređeno u čast našega vrloga i dragog prijatelja Petera Kuzmiča želio bih još nešto kazati i to temeljem osobnih iskustava u susretima s njima. Svi koji bismo se našli u njegovu društvu bili smo uvijek darovani ozračjem njegove osobne životne sreće koju je jednostavno prosipao svojim lijepim i osmijehom. Nikada ljut ni otnesit, uvijek spreman razgovarati o svim problemima kako suvremenoga hrvatskog tako i zapadnoeuropskog i američkog društva u kojima se prelamaju svi problemi današnjice, u društvima u kojima je potrebno uvijek iznova ukazivati na vrijednosti koje sa sobom donose evanđelja koja u različitim vremenima i kulturama treba čitati i tumačiti na njima razumljivom jeziku.

Peter Kuzmič je bio i ostao uporni tražitelj ne samo istine, i to one evandeoske, nego i ljudi kojima ovaj svijet nije "dolina suza", nego mjesto gdje se može kršćanski živjeti i djelovati.

Ivan Markešić